

STYRETS ÅRSBERETNING 2021

PRESENTASJON AV VIRKSOMHETEN

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF er ett av fire selvstendige helseforetak, eid av Helse Midt-Norge RHF.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF ble stiftet 13. desember 2001 som et ledd i den statlige overtakelsen av spesialisthelsetjenesten, og har hatt ordinær drift siden 1. januar 2002.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF har i 2021 omfattet sykehusapotekene i Trondheim, Levanger, Namsos, Kristiansund, Molde og Ålesund inkludert avdeling ved Volda sjukehus.

Sykehusapotekene i Midt-Norge har visjonen: *På lag med deg for helsa di*, og samme verdigrunnlag som helsevesenet for øvrig: *trygghet, respekt og kvalitet*. Hovedmålet er sikker legemiddelbruk

Formålet med virksomheten går fram av foretakets vedtekter: Sykehusapotekene i Midt-Norge skal drive effektivt og rasjonelt salg av legemidler til alle som trenger det når de trenger det. Foretaket skal bidra til å sikre andre helseforetak i regionen sikker legemiddelforsyning, bidra til å sikre befolkningen tilgang på spesialiserte legemidler og tilby farmasøytiske tjenester som kan bidra til rasjonell og sikker legemiddelbruk i helsetjenesten.

Gjennom utøvelse av oppgaver tildelt av Helse Midt-Norge RHF skal Sykehusapotekene i Midt-Norge HF bidra til at spesialisthelsetjenestens målsetting blir oppfylt innenfor Helse Midt-Norges geografiske område.

Hovedoppgavene som Sykehusapotekene i Midt-Norge HF har ansvar for, omfatter

1. Være en leverandør av de legemidler og apotekvarer som helseforetakene i regionen bestiller
2. Drive detaljsalg av legemidler og apotekvarer til sykehusenes brukere, ansatte og øvrig publikum
3. Produksjon av legemidler som vanskelig kan anskaffes som farmasøytisk spesialpreparat
4. Yte farmasøytiske tjenester for å fremme faglig og økonomisk rasjonell legemiddelbruk, herunder informasjon og rådgivning til helsepersonell og pasienter
5. Samordne Sykehusapotekene i regionen slik at helseforetakene kan yte kostnadseffektive tjenester av høy kvalitet
6. Kunne bidra med kompetanse og produksjonsfasiliteter ved beredskapsproduksjon av legemidler til den samlede helsetjenesten samt opprettholde et beredskapslager av legemidler

Gjennom 2021 håndterer Sykehusapotekene oppgaven med å motta, håndtere og distribuere vaksiner mot Covid -19 til regionenes kommuner i et samarbeid med Folkehelseinstituttet.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF skal bidra til samarbeid i regionen, slik at det totalt sett oppnås hensiktsmessig og rasjonell ressursutnyttelse. Helseforetaket skal også bidra til samarbeid med andre regionale helseforetak og helseforetak eiet av disse når dette er egnet til å fremme helseforetakenes formål og løsning av hovedoppgavene.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF skal, innenfor sitt ansvarsområde, søke nødvendig samarbeid med og veiledning overfor kommunene, både administrativt og klinisk, slik at pasientene sikres et helhetlig helse- og sosialtjenestetilbud.

AKTIVITET OG UTVIKLINGSTREKK I FORETAKETS VIRKSOMHET

Fordeling av omsetning på kundegrupper

Foretaket har hatt en økning i omsetning på 11,3 % fra 2020 til 2021 (fra 2019 til 2020 var økningen på 3,1 %). Det økte salget er i stor grad drevet av en effekt av pandemien der aktiviteten i sykehusene har vært betydelig høyere i 2021 enn hva tilfellet var i 2020. Samtidig har trenden der finansieringsansvar for legemidler og utstyr til hjemmebehandling i større grad overføres til helseforetakene fra Folketrygden fortsatt også i 2021. Omsetningen til sykehusforetakene har derfor økt med 14 %, mens omsetningen til eksterne kunder er redusert med 5 %.

Skatteplikt

Sykehusapotekenes publikumsutsalg er skattepliktig for sin del av virksomheten, og har generert skattepliktig overskudd i 2021.

FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSAKTIVITETER

Forskningsaktiviteten ved Sykehusapotekene i Midt-Norge i 2021 var beskjeden. Alle apotek har noe FOU-aktivitet, men er også preget av mangel på fast forskningstid for ansatte samt et stort press på driftsressurser i forbindelse med flere store utviklingsprosjekter. Det ble i 2021 igangsatt/gjennomført skriving av flere forskningsprotokoller, deltagelse i et lærebokprosjekt samt arbeid med en overordnet kompetansestruktur der FOU arbeid/kompetanse inngår. For å skape en mer forutsigbar tilførsel av ressurser som vil tillate frikjøp fra drift er midler til FOU planlagt inn i langtidsbudsjettet. Forskningsstrategien 2013-2020 skal erstattes av en ny forskningsstrategi som integreres i den overordnede strategien for sykehusapotekene.

Utdanning

Foretaket har to ansatte som har bistillinger ved NTNU, hhv 20 % som førsteamanuensis og 20 % som universitetslektor knyttet til masterutdanningen i farmasi. Flere ansatte bidrar til undervisning og sensurering ved NTNU og Nord Universitet. Spesielt er de kliniske farmasøytene viktige i undervisningen ved NTNU. Til tross omfattende smitteverntiltak gjennomføre 19 farmasistuderende ved NTNU 8 ukers praksis våren 2021, fordelt blant samtlige sykehusapotek ved Sykehusapotekene i Midt-Norge HF.

Prosjekter

Foretaket har benyttet betydelige ressurser til omfattende utviklingsprosjekter, som nytt reseptur- og butikkdatasystem, tilpassing av Helse Midt-Norges økonomi- og logistikksystemer til å dekke apotekets behov, Helseplattformen og nytt og oppdatert sykehusapotek i Nordmøre og Romsdal jf Nytt sjukehus i Nordmøre og Romsdal (SNR).

For å oppfylle Helseplattformens gevinstmål på legemiddelområdet med lukket legemiddelsøyfe har foretaket etablert prosjektet Realisere endoser til lukket legemiddelsøyfe i Helse Midt-Norge og prosjektet Nytt Sykehusapotek i Trondheim.

Med bakgrunn i den omfattende prosjektporteføljen besluttet Administrerende direktør å løfte myndighetsnivået på prosjektportefølje- og virksomhetsstyringsområdet ved å etablere en stabsdirektørstilling for områdene.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET / ØKONOMISKE RESULTATER I 2021

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF hadde i 2021 et overskudd på 23,3 millioner kroner før skatt, på en omsetning på 1 282 millioner kroner. Dette er en økning i omsetning på 11,3 % fra 2020 (2020: 1 152 millioner kroner).

Hovedårsaken til det positive resultatet i 2021 er økt omsetning, god kostnadskontroll og god kontroll på vareforbruk. Dette har bidratt til det positive resultatet.

Kontantstrøm

Kontantstrømmen fra driften var på 6,1 millioner kroner, som er noe lavere enn 2020. Netto kontantstrøm benyttet til investeringsaktiviteter var 5,9 millioner kroner i 2021. Dette er marginalt høyere enn fjorårets investeringsnivå. De vesentligste investeringene i 2021 knytter seg til investering i nytt Reseptur- og Butikkdatasystem. Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter var 0 millioner kroner i 2021, da foretaket ikke har langsiktig gjeld p.t.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF hadde per 31. desember 2021 142,6 millioner kroner i konsernkontoordningen (99,3 ved utgangen av 2020). Denne føres i balansen som kortsiktig fordring. Den likviditetsmessige situasjonen vurderes som tilfredsstillende.

Egenkapitalen er ved utgangen av 2021 på 180,0 millioner kroner og utgjør 50,7 % av totalkapitalen.

FORTSATT DRIFT

I henhold til regnskapslovens § 3-3, bekreftes at regnskapet er utarbeidet i samsvar med forutsetningen om fortsatt drift.

FINANSIELL RISIKO

I henhold til helseforetaksloven kan Sykehusapotekene i Midt-Norge HF ikke gå konkurs, og eier hefter ubegrenset for foretakets forpliktelser.

Det vesentligste av foretakets omsetning er rettet mot helseforetakene i regionen og mot annen offentlig virksomhet, som gjør markeds- og kredittrisikoen begrenset. Likviditetsrisikoen vurderes som lav.

FORSIKRING FOR STYRETS MEDLEMMER OG DAGLIG LEDER

Det er tegnet styreforsikring for alle styremedlemmer og daglig leder. Forsikringen gjelder for alle helseforetakstyre i Helse Midt-Norge. Forsikringen dekker erstatningskrav mot styrets medlemmer og daglig leder som følge av deres rolle i foretaket.

ARBEIDSMILJØ

I 2021 har foretaket arbeidet aktivt med forebygging og oppfølging av sykefravær.

Koronapandemien og den langvarige beredskapssituasjonen har krevd mye av de ansatte i 2021, noe som har påvirket arbeidsmiljøet. Det er iverksatt risikoreduserende tiltak både innenfor fysisk, organisatorisk og psykososialt arbeidsmiljø for å trygge de ansatte, samt å redusere risiko for smitte i sykehusapoteket.

- Fysisk arbeidsmiljø (f.eks. pleksiglass, adgangsbegrensning, stenging av selvvalg, desinfeksjon-/smittevernsutstyr)
- Organisatorisk arbeidsmiljø (f.eks. todelte arbeidslag, hjemmekontor, opplæring nye/andre arbeidsoppgaver, obligatoriske smittevernkurs)
- Psykososialt arbeidsmiljø (f.eks. BHT støttetelefon, vaktevaluering, synlig og tilgjengelig ledelse, opprette arenaer for utveksling av informasjon og tanker/behov)

Gjennom kontinuerlig arbeid med ROS-analyse gjennom året på HMS området, samt gjennomføring av to questbackundersøkelser som en temperaturmåling på arbeidsmiljøet, har ledelsen et godt bilde av hvordan ansatte har opplevd beredskapssituasjonen og tilpasset tiltak deretter.

Sykefravær

Sykefraværet endte i 2021 på 7,8%, mens målet var 6,0%. I snitt har sykefraværet vært på et akseptabelt nivå.

	2021	2020	2019
Andel av totalt ant. dagsverk (%)	7,8%	6,1%	6,1 %

Det foregår en kontinuerlig jobb med å forebygge og tilrettelegge for et lavt sykefravær. Spesielt vekt på tidlig oppfølging av sykmeldte med ulike former for tilrettelegging. Året 2021 har vært spesielt pga pandemi, men man har fulgt opp der det har vært behov til tross for mindre muligheter for tilrettelegging.

Det ble registrert 1 HMS-hendelse i 2021 som medførte sykefravær. Det har ikke vært hendelser som har medført skade på materiell eller lokaler.

LIKESTILLING

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF hadde pr 31. desember 2021 282 ansatte (faste og vikarer) fordelt på 271 årsverk. Av disse var 244 kvinner (87%) og 38 menn (13%).

Kvinner og menn fordelt på stillingskategorier

Per 31. desember 2021 er fordelingen mellom kvinner og menn på stillingskategorier slik:

Stillingskategori	Sum	Kvinner		Menn	
		Antall	Prosent	Antall	Prosent
Lederstillinger*	12	5	42%	7	58%
Lederstillinger nivå 3 **	8	7	88%	1	12%
Annet helsepersonell herunder provisorfarmasøyt/reseptarfarmasøyt apoteketeknikere/sykepleiere og fagstillinger	235	211	89%	24	11%
Øvrige stillinger***	27	21	78%	6	22%
Sum	282	244	87%	38	13%

* Lederstillinger = hovedledelsen (adm. direktor, sykehusapotekere, økonomidirektør, HR-direktør, IKT-direktør, fagdirektør, direktør virksomhetsstyring og prosjektportefølje)

** avdelingsledere i de to største apotekene

*** Øvrige stillinger = kontoradministrasjon, personal, regnskap/økonomi, IKT, renhold

Lønnsforskjeller mellom kvinner og menn

I Sykehusapotekene i Midt-Norge HF er det ingen klare lønnsforskjeller mellom kvinner og menn innen samme stillingskategori.

Rekruttering

Det er fortsatt noe vanskeligere å rekruttere menn til ledige farmasøyt- og teknikerstillinger. Dette skyldes i hovedsak kjønnsfordelingen ved opptak til studier for de aktuelle stillingsgruppene.

Foretaket har som målsetting at arbeidsstyrken i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Det arbeides for en best mulig alders- og kjønnsbalanse i arbeidsstokken, tilrettelegging for funksjonshemmede og for å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Ved rekruttering kommer dette frem i utlysningsteksten, og det tillegges vekt ved utvelgelse av kandidater til ledige stillinger.

Diskriminering

Foretaket har høyt fokus på å unngå diskriminering. Selskapet har etiske retningslinjer som alle må følge, og det er etablert varslingsrutiner som også omhandler varsling av diskriminering. Ledere på alle nivå har et særskilt ansvar for å sørge for at likestillings- og diskrimineringsloven blir fulgt. Det vises til virksomhetens likestillingsredegjørelse som er tilgjengelig på Foretaket sin nettside.

Arbeidstid

Av de 282 ansatte er 55 faste deltidsstillinger pr 31. desember 2021. Av de ansatte som har deltidsstilling er 3 menn. Arbeidstidsordningene er like for kvinner og menn. Deltidsstillingene er rettighetsbasert, eller ønsket deltid.

BRUKERMEDVIRKNING

Brukermedvirkning er lovfestet og det er etablert et brukerutvalg med representanter fra brukerorganisasjonene og foretaket.

Brukerutvalget gjennomfører selvstendige møter hos foretaket, der administrasjonen er representert fra ledernivå og med sekretær for Brukerutvalget. Brukerutvalget har også møterett som observatører i styremøtene med 2 representanter. Sykehusapotekene i Midt-Norge har også i 2020 hatt et velfungerende brukerutvalg.

YTRE MILJØ

Foretakets miljømål og tiltak, som er basert på kartlagte vesentlige miljøaspekter, ble besluttet i desember 2020 og planlagt gjennomført i 2021. Tiltak følges opp i en egen handlingsplan innen ytre miljø. Foretaket har i tillegg vært involvert i utarbeidelse av felles Rammeverk for miljø og bærekraft i spesialisthelsetjenesten, som er basert på FNs klima- og miljø.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF ble sertifisert i henhold til NS-EN ISO 14001:2015 i 2020. Sertifiseringen ble videreført gjennom en oppfølgingsrevisjon i 2021. For å få en annen synsvinkel på foretakets miljøledelsessystem, og sikre læring på tvers av helseforetak, ble også foretaket revidert av Sjukehusapoteka Vest HF.

Foretaket utarbeider klimaregnskap over utslipp av CO₂. Utslipp av CO₂ i 2021 utgjorde 163 tonn, mot 159 tonn i 2020. Den minimale økningen skyldes flere utenlandsreiser ifm. anskaffelser i prosjekt og økt elforbruk, sannsynligvis grunnet mindre bruk av hjemmekontor. Resultatet er som forventet gitt pågående pandemi, og man kan forvente en større økning i utslipp tilknyttet disse områdene når pandemien er over.

REDEGJØRELSE FOR FORETAKETS FRAMTIDSUTSIKTER

Utviklingstrender og rammebetingelser

Foretakets største kunder, sykehusforetakene, ferdigstiller sine utviklingsplaner for de nærmest år i løpet av våren 2022. Sykehusapotekene i Midt-Norge HF vil legge prosessuelle mål fra styringsdokument og foretakenes utviklingsplaner til grunn for revidering av foretakets strategi.

Legemiddelmangel er et globalt problem som krever nasjonale løsninger. Statens legemiddelverk rapporterer om stadig økende antall mangelsituasjoner. Sykehusapotekene i Midt-Norge HF deltar i arbeidet med å redusere konsekvensene ved en eventuell legemiddelmangel både nasjonalt og regionalt.

Foretaket har bidratt sterkt i oppbyggingen av regionale og nasjonale beredskapslagre som følge av Covid-19 pandemien.

Foretaket ser en betydelig økning i kostnadene til legemidler. Dette er drevet av at nye kostbare legemidler blir besluttet tatt i bruk av Beslutningsforum. Samtidig foregår det en styrt utvikling der finansiering av legemidler flyttes fra «blå»-resept (Helfo-finansiert) til H-resept (Helseforetaksfinansiert). Disse faktorene, sammen med en generell økning i legemiddelbruk, medfører betydelig økte kostnader for Sykehusapotekenes største kunder.

Gjennom statsbudsjettet for 2018 ble tjenesten Medisinstart til hjertepasienter bestemt implementert i norske apotek, i tillegg til den etablerte tjenesten inhalasjonsveiledning til lungepasienter. Det forventes at apotekene vil få flere slike oppgaver tilført i årene som kommer, blant annet er 3 av 6 apotek i foretaket med i et pilotprosjekt for å utvide medisinstart til diabetespasienter. Foretaket tilbyr influensavaksinering, og noen av apotekene tilbyr også pneumokokkvaksinering. Sykehusapoteket i Trondheim gjennomførte vinteren 2021/22 vaksinering med oppfriskingsdose mot Covid-19 til egne ansatte. I forbindelse med pandemien bidrar Sykehusapotekene med logistikk, utblanding og opptrekk av vaksiner til sykehuspersonell. Dette har vært en betydelig oppgave for foretaket i 2021.

Faglige aktiviteter og prioriterte områder

Arbeidet med å sikre riktig legemiddelbruk er videreført i 2021. Foretaket leverer klinisk farmasøytiske tjenester til alle sykehusene i regionen og gjennom tett samarbeid med de kliniske miljøene videreutvikles tjenesten til å omfatte stadig nye pasientgrupper. Sammen med sykehusforetakene er en plan for opptrapping av kapasitet i klinisk farmasi lagt for årene t.o.m. 2022. Sammen med delvis rammefinansiering av tjenesten utgjør dette viktige forutsetninger for å kunne videreutvikle tjenesten, også i forhold til å kunne rekruttere og beholde ansatte med denne typen spesialkompetanse. Foretaket skal i samarbeid med de andre helseforetakene i regionen, legge en plan for videre oppbygging av tjenesten klinisk farmasi basert på sykehusenes behov.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF er en aktiv deltager i innføringen av Helseplattformen, og vil benytte denne muligheten til å jobbe med tjenesteutvikling sammen med sykehusene. Spesielt innen klinisk farmasi har dette arbeidet potensiale for utvikling av metodikk og ytterligere samarbeid som vil bidra til å øke pasientsikkerheten og redusere legemiddelrelaterte pasientskader i regionen.

Videre utvikling av produksjonsmiljøene ved sykehusapotekene i regionen er også viktig av hensyn til beredskap og kapasitet, samt å forberede foretaket på produksjon av persontilpasset medisin.

Konsept for sentralisert produksjon av en-doser for alle sykehus i Midt-Norge er styrebesluttet. Vedtaket medfører betydelige investeringer i utstyr de kommende år for mer enn å fordoble antall produserte endoser. Dette gjøres for å realisere lukket legemiddelsøyfe (LLS) i sykehusene. Målsettingen med LLS for Helseplattformen er å redusere antall legemiddelrelaterte pasientskader med 80%. Økning i kapasitet og kapabilitet på endoseproduksjon krever større lokaler, og foretaket planlegger for nytt sykehusapotek i Trondheim, blant annet for å møte dette behovet. Dette vil muliggjøre realisering av store deler av foretakets strategier for å møte sykehusene og pasientenes behov i fremtiden.

Sykehusapotekene har etter oppdrag fra Helse Midt-Norge RHF etablert regional funksjon for legemiddelforbruksstatistikk, analyse og etterlevelse av LIS-avtaler. Dette arbeidet er videreført i 2021 og har spart helseforetakene for flere ti-talls millioner kroner i legemiddelutgifter. Dog har pandemien gjort at dette arbeidet har måttet vike noe for beredskapsarbeid og vaksineringsarbeid. Det er en ambisjon at dette arbeidet skal videreutvikles etter pandemien.

Foretaket har i forbindelse med pandemien hatt en sentral rolle i forsyning av frysevaksiner mot corona til alle kommunene og sykehusene i Midt-Norge. I tillegg har alle seks apotek bidratt til utblanding og opptrekk av coronavaksiner på sykehus.

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF gjennomfører nå flere store prosjekter. Prosjektene utfordrer foretaket med behov for involvering og betydelig uttak av ressurser, men innebærer også gode muligheter til å videreutvikle og tilpasse våre tjenester i tett samarbeid med de øvrige helseforetakene. Det er utfordrende å balansere ressurstak til prosjekter og samtidig opprettholde daglig drift.

Økonomiske resultater og utfordringer

Sykehusapotekene i Midt-Norge HF sin drift finansieres i hovedsak av avansen på salg av legemidler og salg av farmasøytiske tjenester.

Statens legemiddelverk har på oppdrag fra Helse og omsorgsdepartementet gjennomført en gjennomgang av pris- og avansesystemene. Anbefalingen fra denne gjennomgangen er at dagens pris- og avansemodell videreføres i all hovedsak, men at kronetillegget per pakning må prisjusteres.

Foretaket har budsjettet med et overskudd også i 2022.

DISPONERING AV ÅRSRESULTAT

Styret foreslår at årsoverskuddet på kr 22 484 580 overføres til annen opptjent egenkapital.

Trondheim, 4. april 2022

Roar Lervik
Styreleder

Monica Rolfsen
Nestleder

Olav Spigset
Styremedlem

Åge Austheim
Styremedlem

Gunn Fredriksen
Styremedlem

Kristin Eide
Ansattvalgt representant

Ingebjørg Sandøy Rødahl
Ansattvalgt representant

Dag Hårstad
Adm. dir.

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

Olav Spigset

Styremedlem

På vegne av: Sykehusapotekene i Midt-Norge HF

Serienummer: 9578-5993-4-2474224

IP: 91.186.xxx.xxx

2022-04-05 12:00:58 UTC

Åge Austheim

Styremedlem

På vegne av: Sykehusapotekene i Midt-Norge HF

Serienummer: 9578-5995-4-348042

IP: 91.186.xxx.xxx

2022-04-05 12:08:38 UTC

Ingebjørg Sandøy Rødahl

Styremedlem

På vegne av: Sykehusapotekene i Midt-Norge HF

Serienummer: 9578-5998-4-844440

IP: 91.186.xxx.xxx

2022-04-05 12:10:18 UTC

Roar Lervik

Styreleder

På vegne av: Sykehusapotekene i Midt-Norge HF

Serienummer: 9578-5995-4-362770

IP: 62.92.xxx.xxx

2022-04-05 12:21:53 UTC

Dag Helge Hårstad

Daglig leder

På vegne av: Sykehusapotekene i Midt-Norge HF

Serienummer: 9578-5995-4-74089

IP: 83.118.xxx.xxx

2022-04-05 12:44:34 UTC

Gunn Fredriksen

Styremedlem

På vegne av: Sykehusapotekene i Midt-Norge HF

Serienummer: 9578-5995-4-161245

IP: 188.113.xxx.xxx

2022-04-06 05:21:16 UTC

Kristin Eide

Styremedlem

På vegne av: Sykehusapotekene i Midt-Norge HF

Serienummer: 9578-5997-4-469110

IP: 83.118.xxx.xxx

2022-04-07 06:33:15 UTC

Monica Rolfsen

Styremedlem

På vegne av: Sykehusapotekene i Midt-Norge HF

Serienummer: 9578-5995-4-299781

IP: 158.38.xxx.xxx

2022-04-07 12:16:22 UTC

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validate>